

opsenar

Popodne su se već svi krovovi gradi izgubili u dmljivoj izmaglici. Kraj reke, na svom ježidu ravnicu, što se ukako između kuća, dugi redovi cirkuskih baraka izgledali su kao nepomične sablaci, sklepane od loke okrećenih dasaka. Upala razvaljeni krovovi i naberceni dimnjaci, zanemelji čeljusti, podređivali su pri svakom udarcu veta. Južno je i sneg na plehanim krovovima osopeo je da kopati. Iz daljnje, i mutnog prostranstva ravnicu priskrada se nekoja će iznucenim ljudima doneti novo, zeleno proljeće. Sudarao, trebalo da pomodi reka i da iz sledošnih hunki u brežuljaka izmikne pevi cvjet godine, ali to još uvek niko sem njezina nije nasudio. Zemlja se još tog popodneva pribinjala zagonekom, mada je sve bilo pričuvano i tužno, bas kao kada se lepotu priprema.

Opsenar je stanovao sam samec u kuli od karata, na samom kraju izmijenjene ulice. Tog dana u kući je bilo svečano i tih. Opsenar se nećuo i na pristima kretao između predmeta, čuvajući se da ih nećim nođdine i poremeti njihov nepriskorovni mir. U stolicu i mednog kuhinjskog posuda neprimenjuju se izkrasale zelene grane detege smeha. U uglohu je Opseran zasadio vitku jasiku i iklichto je merivicom i miskom i visilabom i svim prolećnim travama, koji će, znao je, još koliko sutradan niknuti s oba strane reke. U same krotnje prazničnih biljika portavio je po jedno malo žuto sunce da mu otkrije svih pet serana sveta — kao vidovit sunčokret. Zagledao se kroz zamagljeno prozorsko okno, a onda je iznenada, ni sam ne znajući šta čini, kao dečac poskupčavao s noge na nogu, predajući se nekoj divnoj, nerazumljivoj razdeganosti.

Opsenar je bio svemoguć. Moga je da stvari žute dijkate od jesenjih biljika i mogao je da skrije čitav svet na dan tužnog oka i moga je da na kruju piće otputuje bilo kuda i mogao je mogať sve što i srce može da pošeli. Ovog popodneva jednostavno je izsekli.

Prehodne večeri, zguren na ciklijov svetlosti ispod jednog kandelabra, pocupčivao je na mestu, proizvili nogu, i kao da je predosećao da će Dijana opet naći. Dotad, setio ju je u svim kutovima nepriznatog grada, u mameni osijajima velikih ogledala, u očima žena čiji smeh je neuskrušni protičavao pored njega i nestao u buđenim gomilama iza uglova. I žbila, naišla je već posle nekoliko kratkih minuta

kao da nije želela da je predugo žeka. Bjeđi i prozračna principala mu se ulicom, a onda, u trenutku kada je već pomislio da će kao i obično proći pored njega, zastala na svega nekoliko koraka od svetlike i pogledala ga svojim dubokim i skoro očitanim pogledom. Dok se iskradao uz kružu žute svetlosti utinula mu se da još na usama razaznaje tih i gotovo neprimenjivo je da kopati. Iz daljnje, i mutnog prostranstva ravnicu priskrada se nekoja će iznucenim ljudima doneti novo, zeleno proljeće. Sudarao, trebalo da pomodi reka i da iz sledošnih hunki u brežuljaka izmikne pevi cvjet godine, ali to još uvek niko sem njezina nije nasudio. Zemlja se još tog popodneva pribinjala zagonekom, mada je sve bilo pričuvano i tužno, bas kao kada se lepotu priprema.

U pola noći našla su se najzad na Trgu sira. Zalutala je da ne prati do počinka i izvukla je svoju malenu žaku iz njegove. Još jednom zagledala mu se u oči kao da hoće da zapamti svaku misao.

Ita mu se rojila pod čelom. I obećala je da će sutradan doći pet minuta hoda posle sunčevog zalaska i izgubila se u jednoj od uskih ulica isto se od trga preuze dmljivoj četvrti grada. Okrenuo se i pošao svom ledenu logu da ga nadini zelenim vesničkim prolećem koje se prikradalo gradu.

Opsenar je zaustavio bio svemoguć. Pod dodirom njegovih dugih prstiju unutrašnjost sobe se namalo preobrazavala i svim nemuš predmetima da su menjali svoje oblike, počitavali i prevariali se u neće prekrasno i neobičajno uzbudjujući. Pri suretu s njegovim dubokim i čudovatim pogledom u dubini drevnog časovnika odjeknuli bi blagi zvuci čudotina muzike.

U suton izdrhtao je iznenada i gotovo mu se učinilo da čuje njene srušne korake pred vratima. Uko-

čio se i osluškivaо nekoliko trenutaka, a onda se zasmećao praskavim, decinjim srećnjem. Prikajen iza prozorskog okna, pratia je u uzbuđenu spori sunčev hod koji je samo naslućivao iz gusinjih nanosa obleka na kraju ravnicu.

Pet minuta hoda posle sunčevog zalaska noćji teški i umorni koraci primicali su se vratima, a onda promakli i nestali na kraju ulice u sve gubitno pomrčinu. Deset minuta ka suje kolebao se s rukom na vratima, pomilujući da Dijana već u na klimavom stepenitu. Ostaknuo ih je božnjivo se zagledao u muk: nijed nikoga... Povukao se natrag i sklopio u uglu na poselji s glavom među koljenima. Jedan čas ruka posle sunčevog zalaška seden je još uvek neprimenjan u uglo sobice, pokusavajući da odagnja ludoto očajanje što mu se razapelo čitavim telom. Tri časa najbržeg leta posle zalaška sunca zagledao se negde put dmljive tavanice od ispučaljivih dasaka. Osetio je kako mu donja usna podržava i stisnuo je glavu žakama.

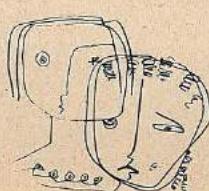
U počas kukovica na zidnom časovniku otkukala je čas noćnih duhova i umrlih uz nepojamljivo sljepanje. Trgao se i uzdrhtao tek kada je opet nastala potpuna tisina posle jačkavine matre drvene životinje. Opreno je otvorio širem vrata barek i zagledao se ne trećem u mrak pred sobom. U uglo vitika jasika zdahrila je pod naletom vetrov koji je iznenada hrupio u sobu.

Opuštenim dugim ruku što su mu kao mrtve visile pred tela, Opseran je korakom nesiguran korak u vlažnu pomrčinu, ostavljajući za sobom širom otvorena vrata i čoplu izmijesnjenu proleću u uglovima. Na Trgu sira smi pogledi prozori zjapili su u mraku zastrašujućih čeljuških. Dugo zatim sunarao je pusećim ulicama, osluškivajući sljepanje vlažnog snega pod sobom. Na plodniku, za njegovim olomivim koradicima ostajala su samo crna udubljenja ispod kojih je provirivalo žito blato.

Najzad nasašao se opet na petneci grada. Ni sam ne znajući kada napustio je posle ulice i zagazio u močvarama udušenja ravnicu. Poslednje svetlike ostale su mu za ledjima; pred njim: samo još nepregleđena belina isaranu euhim i ogromnim pegama blaćnih brežuljaka što su se neprimenjeno iskradili iz snežne zemlje. Korakao je i koračao uposo u tupo, bez i jedne misli, i odjednom, na rubu močvarne shrvša je iznenadno da Dijana nije mogla da propadne u zemlju tek tako. Pa makar to bilo i na kraju sveta!

I odmah zatim svemoguć Opseran, etištun zuba, koraknju je u žlikko blato koje se podizalo nebu i dobro mu već do grudi.

Iz izmijelotine »Opsenar medu srušne korake pred vratima

miljenko Štančić

stevan Štančić
sećanja na rastka

/ nastavak sa 5 str. /

Otkarvenje. Napravio sam mi samo naslovnu stranu, a viseće je on sam uradio. I bolje je uradio od mene. Kad sam pripredio izložbu u Beogradu, trišao je na sve strane, čak je i Vuču naterao da kupi nekoliko mojih skica. A kritike kako je pisao! — Divno, konstukтивно i uvek je imao da kaže i posavereće nešto pametno.

Kad sam čekao njegovog «Penumara» imao sam viziјu kao da sam ušao u jedan braon prostor sa crvenim kvadratima na kojima su nastlikane fleke distančnog, plavim i žutim bojama...».

Gustav Krklec: «I ja da naroditi podvaci na Rastkovu ogromnu časodarnost. Dolazio je često do mene. U većem zavodu je medumurski narodni melos. Odališli smo često u Medumurje, proučavajući melos, pevao i vrlo brzo učio pesme. I docnije, kad god bi me srećao, terao da mu pevam »Dremle mi se...« — medumursku pesmu koju je naročito voleo. Upoređivao je

medumurski narodni melos sa makedonskim i proučavao da postoji vrlo velika sličnost.

...Začeo sam u to vreme u Beogradu. Nikada to neću zaboraviti. Sin mi se razboleo i ubro umro. Rastko se nasao u tim najtežim momenatima, starao se oko sahrane, trčao okolo i svršavao sve poslove umesto mene i stizaо i da me testi. Kad smo malog pokopali, prisiaj mi je, i tek tad sam primećao — Rastko je plakao...»

Marko Ristić: «Da smo se tri dana docuće sastali to bi bio 80-či rodendan Rastka Petrovića. Slušajući ovaj razgovor, ovako veder i prijateli, mada je Rastko bio jedna tragična ličnost, većinu gledan života, jedna pasionirana radozanosť, došao sam na ideju i apelujem da se treba prsvetiti proučavanju Rastka Petrovića. Tako bi se ispravila i nepravda prema njemu. I zato amatorem da je ovaj naš stanak topao i plemenič, jer Rastko

kartasi

MOJI VRTOVI

Moji vrtovi bđenja
poni su ruža jutro
poni su žabata latica
poni su bladnoca oticanja
poni su trnja dečeri

Vrijoki su ko ljudi ne skelama novib zgrada
lisprepletani su ko žbunjme mojb mrova i želja
Njihove granice su daleke od tong prosg saznanja čoveka
Duble su od tvorbi jasnih očiju bez dne
Zalutati u mojim sanjanim vrtovima
Zaspale u umoru u nartici izmaglica
Srda si se zemljom ljubavlju solikusa
Biceš uvek tu i kad budu srušeni vriovi
Uvek će lebdeći svaj usiljeni osmeh
Kad se dani budu učivo rukovali
Sa noćima.

Dragan BICRAC

PORUKA SEBI

Postoji jedna njiva za sve gladi.
Treba samo poći za unicanim plugom
i za rukog segorati na jednu brazdu.
Za sebe ostavi samo plug
i pojariji nove oronice.

S A N

Ima jedan grad
u kojem su sve kuće vetrenjate,
u kojem postoje posebne staze za mreve.
Ima jedan grad
u kojem vezulj ne ranjava ptice,
u kojem možemo pronaći
sve što smo nekada izgubili.

Ima jedan grad...
Zauvijemo oči.

POSELDNJA PORUKA

Pre nego što mi objamite rođanje dobrote,
pre nego što me u abruž tisine savjeti
i pretvorite me u krištog mrava,
pre nego što me ostanite
na ulazu u pustinju gdje se svestlosi pare
i pogoste sve beline na poslednjem putu,
ne zaboravite da pozdravite
sve letiti starne sveta!

Milan KOLUNDŽIĆ

RAVNICA

I skripi deram —
jer tako plamaju vatre na otudem iskama snova
zvezde plataju svetu po fasadama nedokućivog mračka
(skrime skriju ruke)
jer vodom brodati plove bremenito i gluvo
nuonim tražeci luke za svoju sputenu jedra...

Jos samo piš se ne gome po utrobama noći
ramena se svijaju pod obranicama želji
(skrime nemaju snova)
za sprjene vlati travu otežale su ranjave stope
u horu dućore srca i zaboravljene lajne...

I skripi deram...

Dusan MAKSIMOVIĆ